

Dragutin Feletar (1941. – 2023.)

Nakon kratke i teške bolesti 21. lipnja 2023. u Koprivnici je umro Dragutin Feletar, geograf koji je ostavio trag i u historiografiji. Rođen je 10. srpnja 1941. u Velikom Otoku (općina Legrad, Koprivničko-križevačka županija). Osnovnu školu polazio je u Donjoj Dubravi i Kotoribi, a gimnaziju je završio u Varaždinu. Studij na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta u Zagrebu upisuje 1960., gdje je diplomirao 1965. godine. Nakon magistarskoga studija na Geografskom odsjeku kao magistarska radnja priznata mu je 1973. knjiga *Podravina – geografsko-povijesna studija*. Doktorat znanosti obranio je 1982. na temu *Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine*. Kratko je radio kao nastavnik geografije i povijesti u Donjoj Dubravi, a nakon toga kao profesionalni novinar u Čakovcu, gdje se afirmirao i kao kulturni djelatnik (među ostalim, osnovao je Radio Čakovec 1968., Kulturno-prosvjetno društvo „Zrinski” 1969., a pokrenuo je i izdavačku djelatnost). Od 1973. zaposlen je u poduzeću Podravka, isprva kao novinar, a potom direktor Centra za djelatnosti u kulturi. U Koprivnici pokreće izdavačku djelatnost, koja se osobito razvila nakon pokretanja godišnjaka *Podravski zbornik* od 1975. godine. Nakon stjecanja doktorata, početkom 1983. zapošljava se na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu, gdje je prošao sva zvanja od asistenta do redovitoga profesora u trajnom zvanju, i tamo ostaje raditi sve do umirovljenja 2007. godine. Generacije studenata geografije (i onih koji su studirali dvopredmetnu kombinaciju geografija-povijest) pamte ga kao omiljenoga i cijenjenoga profesora. Bio je dekan PMF-a (2004. – 2006.) i predsjednik Saveza geografskih društava Hrvatske te urednik znanstvenih časopisa *Geografski glasnik* i *Geographical Papers*. Bavio se i poviješću hrvatske geografije. Za člana suradnika u Razredu za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 2006., a za redovitoga člana 2016. godine.

Osim geografije i demografije, njegov je znanstveni interes osobito ekonomska (i zavičajna) povijest te kulturna povijest. Koristeći znanja i metodologiju geografije, koja je u osnovi mosna znanost između prirodnih i društvenih znanstvenih disciplina, Dragutin Feletar prilazio je povijesnim temama od početka multidisciplinarno. Iz toga proizlazi i njegovo široko zanimanje za objašnjavanje povijesnih procesa u geografskom prostoru. Dao je važan prinos razvoju hrvatske historijske geografije, a i u povijesti poduzetništva. Doprinio je i u istraživanjima ekonomske povijesti, a u okviru popularizacije također je pokazao veliko zanimanje za hrvatsku kulturnu povijest, posebno za nepokretne spomenike kulture te razvoj kulturnoga i društvenoga života. Cijelo vrijeme djelovanja od osobite važnosti i uz puni angažman bila je njegova djelatnost na popularizaciji znanosti, što je osobito vidljivo u časopisu za popularizaciju geografije i povijesti *Hrvatski zemljopis* (danas *Meridijani*), pokrenutom 1994., koji izlazi i danas.

Kako je ovo časopis za suvremenu povijest (koji je Dragutin Feletar redovito čitao od prvoga broja, a u njegovoj knjižnici sačuvani su svi primjerci), izostavio bih Feletarove primarno geografske djelatnosti, predstavljajući samo doprinose historiografiji. U osnovi bi se Feletarovi dosadašnji znanstveni rezultati i doprinosi historiografiji mogli svrstati u nekoliko grupa:

1. Prinosi ekonomskoj i industrijskoj historijskoj geografiji. Feletar je 80-ih godina prošloga stoljeća udario temelje hrvatskoj industrijskoj geografiji, koju je godinama metodološki razvijao, čime je bitno utjecao na razvoj ekonomske geografije na slavenskom jugu te se svrstao u red priznatih europskih industrijskih geografa. Njegova knjiga *Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine* (1984.) bila je tadašnja metodološka osnovica za primjenu industrijske historijske geografije, kao i za razvoj povijesti poduzetništva. Dio znanstvene produkcije iz industrijske i ekonomske historijske geografije sažeo je u posebnoj knjizi *Studije i radovi o Podravini* (1982.). U funkciji utjecaja i međuodnosa razvoja strukture stanovništva i ekonomskih procesa u geografskom prostoru, Feletar je razvio i metode dijela demogeografije, pogotovo u području međuodnosa prirodnogeografskih i demogeografskih procesa. Takve prikaze osobito je koristio u primjeni na primjeru zavičajne (regionalne) geografije i ekohistorije.

2. Prinosi hrvatskoj historijskoj geografiji i povijesti poduzetništva. Feletar je objavio veći broj znanstvenih članaka te tridesetak knjiga vezane uz industrijsku geografiju od kojih dio obuhvaća i historijsku geografiju. Naime, iznimno važni čimbenici koji su utjecali na sadašnje stanje gospodarstva jesu tradicija i povijesni razvoj. Njih je valjalo utkati u objašnjavanje suvremenih procesa, pa je Feletar proveo opsežna istraživanja gospodarske povijesti, odnosno historijske geografije, prvenstveno središnje i sjeverozapadne Hrvatske. Ta je istraživanja, s posebno razrađenom metodom funkcionalnih cjelina, ali i uz poštovanje kronologije, primijenio osobito u pisanju brojnih radova i knjiga iz povijesti poduzetništva. U toj (novoj) povijesno-geografskoj disciplini Feletar je danas zacijelo najplodniji hrvatski autor.

S tim istraživanjima počeo je tijekom poslijediplomskoga studija, nastavljajući razrađivati temu svojega diplomskog rada o industriji Međimurja, šireći svoje zanimanje za industrijsko-geografska i ekonomsko-povijesna istraživanja i na Podravinu i druga područja. Tako su nastale knjige o povijesti i suvremenosti međimurske i inih tekstilnih industrija (MTČ, Čateks, Jedinstvo, ZIVT Zabok, Tekstil export-import Zagreb), zatim međimurskoga šumarstva i drvne industrije (Hrast) te nekoliko industrijskih grana vezanih za Koprivnicu (Segestica Sisak, Sana Hoće pri Mariboru, Industrija povrća Umag, Bilokalnik i Sloga Koprivnica). Iz tih istraživanja, a na temelju tada suvremenih europskih metoda industrijske i historijske geografije, izrasla je opsežna monografija koprivničke *Podravke* (1980.), zacijelo jedna od znanstveno najcjelovitijih knjiga iz povijesti poduzetništva u Hrvatskoj. Ova istraživanja Feletar je nastavio i poslije, pa nastaju studije o zagrebačkoj metalnoj industriji (Jugorapid, 1986.), drvnoj industriji Novske (Trokut, 1989.) te koprivničkim

komunalnim djelatnostima (Komunalac, 2003. i Elektra, 2005.). Ta je faza završila dvjema obimnim i metodološki inovativnim knjigama o čakovečkoj mesnoj industriji (Vajda, 2012.) i razvoju ljekarništva i farmaceutske industrije sjeverozapadne Hrvatske (Belupo, 2013.). Sa specifičnom metodologijom, uz spomenute studije ide i istraživanje povijesti i značenja novčarskih ustanova, koje također može poslužiti kao svojevrsni obrazac u razradi povijesti ove gospodarske grane (*Povijest koprivničkog bankarstva*, 1982.; *Povijest varaždinskog bankarstva*, 1983.; *Prva hrvatska štedionica Zagreb*, 1994.).

3. Prinosi zavičajnoj (regionalnoj) historijskoj geografiji. S obzirom na to da je gospodarstvo (i industrija) važan, a često i presudan čimbenik u transformaciji geografskoga prostora tijekom povijesti, Feletar se usporedo s ostalim znanstvenim istraživanjima bavi i historijskom geografijom prostornih mikrocjelina. U toj tzv. zavičajnoj (regionalnoj, mjesnoj) historiografiji također je izgradio specifičnu metodologiju. Riječ je o povijesnom (i sadašnjem) prikazu pojedinih mikrocjelina preko kronološkoga pristupa, ali istovremeno i razjašnjavanjem pojedinih zaokruženih funkcija u geografskom prostoru. Takav pristup Feletar je započeo svojim prvim obimnim monografijama o Podravini (*Podravina*, 1973. i *Povijest Podravine*, 1988.) te nastavio u brojnim radovima i knjigama o hrvatskim regijama i mjestima (Sveti Đurđ, 1990.; Kuzminec, 1992.; Nedelišće, 1993.; Koprivnica, 1995.; Virovitica, 1996.; Nova Gradiška, 1998.; Torčec, 2000.; Novigrad, 2001. itd.). U zadnjih deset godina, zajedno sa suradnicima iz susjednih znanosti, razradio je metodologiju i unaprijedio ova istraživanja, tako da je nastalo nekoliko primjernih obimnih monografija zavičajne povijesti, koje mogu biti obrazac i poticaj za druge istraživače. To se prije svega odnosi na monografije o Gornjem Knegincu (2004.), Donjoj Dubravi (2007. i 2014.), Đelekovcu (2008.), Šopronu (2008.) te osobito o Samoboru (dva toma, 2011.) i Prelogu (2015.).

4. Prinosi hrvatskoj kulturnoj povijesti. Feletar se dijelom svojih radova dokazao i kao istraživač hrvatske kulturne povijesti, prvenstveno nepokretnih spomenika kulture, te nekih segmenata povijesti društvenoga života. Njege povijest (i sadašnjost) kulturnih djelatnosti zanima u prvom redu u kontekstu uvjeta nastajanja i potom kao čimbenika transformacije geografskoga prostora i života ljudi, a manje kao kunsthistorijska analiza. Feletar sustavno istražuje spomenike kulture i povijesti kontinentalne Hrvatske još od završetka studija, pa su tako nastale pregledne knjige *Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske* (1971., 1991.) i *Stari gradovi, dvorci i crkve istočne Hrvatske* (1983., 2003.) te brojni radovi u periodici. Napisao je i opsežne studije o kulturno-povijesnim spomenicima Samobora i okolice te grada Preloga, kao i preglednu knjigu o spomenicima koprivničke Podravine. Tim istraživanjima te akcijama zalaže se za aktivnije čuvanje i obnovu hrvatskih kulturno-povijesnih spomenika (posebno je zaslužan za noviju obnovu grada Ozlja). Uz to, sustavno je istraživao kulturni, glazbeni i sportski život mnogih mjesta u sjeverozapadnoj Hrvatskoj te o tome objavio opsežna poglavlja u knjigama iz zavičajne povijesti. Njegove knjige *Glazbeni život Koprivnice* (1977.), *Povijest*

Rodoljuba Virovitica (1980.) i *Sto godina nogometa u Prelogu* (2013.) imale su snažan utjecaj na intenziviranje kulturno-povijesnih istraživanja u tom kraju.

Treba dodati da je bio urednik (i osnivač) znanstvenih i stručnih časopisa te lokalnih zbornika kojima je nastojao pokrenuti historiografska istraživanja na lokalnoj razini. Uređivao je *Podravski zbornik* (1975.), *Muzejski vjesnik* (1978.), glasilo *Scientia Podravina* (1989.) i časopis *Donjomeđimurski zbornik* (2013.). Godine 2002. pokrenuo je te do smrti uređivao časopis za multidisciplinarna istraživanja *Podravina*, koji izlazi dva puta godišnje (pod njegovim uredništvom objavljena su 43 broja).

Dragutina Feletara pamtit ćemo, uz mnogo toga dobrog, i kao čovjeka izvanredne energije koji je do smrti gradio mostove između geografije i povijesnih znanosti, dajući pritom vlastiti istraživački doprinos zavičajnoj (međimurskoj i podravskoj), kulturnoj i gospodarskoj povijesti. Kako sam s njime blisko surađivao više od četvrt stoljeća, mogu s dubokom zahvalnošću posvjedočiti da je svojim širokim prosvjetiteljskim pristupom, iz kojega su zračili ljudskost, upućenost i marljivost, ostavio neporeciv trag utječući na mnoge oko sebe.

Hrvoje Petrić